

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยข้าว
ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม*

The Community Based Tourism Management at Ban Hua Khua
Kae Dam Subdistrict, Kae Dam District, Maha Sarakham Province

¹กชมน วงศ์คำ และเวธกา มณีเนตร

¹Kochtamon Wongkam and Wethaka Maneenet

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Maha Sarakham Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author. Email: Kochthamon@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยข้าว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม มุ่งศึกษาและพัฒนากิจการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ดังนี้ 1) การศึกษาความต้องการและศักยภาพของชุมชน 2) การค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจและฝึกปฏิบัติ และ 4) การปฏิบัติการท่องเที่ยวโดยชุมชนจริง

จากการศึกษาพบว่า บ้านห้วยข้าว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม ชุมชนมีความพร้อม ความต้องการ และมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว การกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนเป็นเจ้าของจัดการดูแลให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม และผลจากการสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยข้าว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$; S.D. = 0.63) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.38$; S.D. = 0.65) รองลงมาได้แก่ ด้านองค์กรชุมชน ($\bar{X} = 4.32$; S.D. = 0.71) ด้านการจัดการ ($\bar{X} = 4.26$; S.D. = 0.67) และด้านการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.20$; S.D. = 0.75) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การจัดการท่องเที่ยว; ท่องเที่ยวโดยชุมชน; ศักยภาพของชุมชน

* Received April 5, 2020; Revised May 16, 2020; Accepted June 14, 2020

Abstract

The intention of the project is to study and develop the management of community based tourism through the participation of the community's members by; 1) Studying the requirements and potentiality of the community. 2) Searching for the identity of the community and analyzing data in order to identify tourist activities 3) Transferring and practising knowledge acquired. 4) Having activities of authentic Tourism by the community.

From the study, Shower that is at Ban Hua Khua Kae Dam Subdistrict Kae Dam District Maha Sarakham Province is ready, and has potential to be able to manage and indentify tourist activities by their own. they can manage the activity as a learning process for the benefit of visitors based on the sustainable of the environment social and cultural. The result of a survey questionnaire indicated under the community based tourism management has found that the tourists graded Ban Hua Khua at the high level ($\bar{X} = 4.29$; S.D. = 0.63) as follows; Natural resources ($\bar{X} = 4.38$; S.D. = 0.65) Organization ($\bar{X} = 4.32$; S.D. = 0.71) Management ($\bar{X} = 4.26$; S.D. = 0.67) Learning ($\bar{X} = 4.20$; S.D. = 0.75)

Keywords: Tourism Management; Tourism by Community; Community Potential

บทนำ

นโยบายในการพัฒนาบริการและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย (Tourism Capital of Asia) โดยกำหนดเป้าหมายหลักในการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค ที่พัก สาธารณสุขพื้นฐาน การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย การเสนอวัฒนธรรมไทยที่เป็นเอกลักษณ์ การกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และการต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรี ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ การกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และการต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรี ซึ่งเป็นเป้าหมายดังกล่าวมีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเพื่อส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของไทยได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และบรรลุเป้าหมายได้ประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรมและมีความยั่งยืน (Department of Local Administration Ministry of Interior, 2018) สำหรับประเทศไทยการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตมาเนิ่นนาน ซึ่งในอดีตการท่องเที่ยวอาจเป็นเพียง กิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเท่านั้น แต่ในปัจจุบันรูปแบบของการท่องเที่ยวได้มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการแบ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวออกเป็นหลายประเภท อาทิ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยว แบบผจญภัย การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท เป็นต้น และเมื่อชุมชนได้เข้ามาจัดการท่องเที่ยวจึงเป็นการพลิกกลับและตั้งหลักการท่องเที่ยวใหม่โดยที่ชุมชนมีบทบาทในฐานะเจ้าของ มีส่วนร่วมในการจัดการและใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและชุมชนให้คนในท้องถิ่นได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวจากกระแสการตื่นตัวเรื่องการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชนบทและการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐานกลายเป็นภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่

ตอบโจทย์เรื่องคนในท้องถิ่นได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวทำให้มีการส่งเสริมเรื่องนี้กันมากขึ้น (Suan Sri, 2011) โดยมากเห็นว่าการท่องเที่ยวอันเป็นกิจกรรมที่คนเป็นการพักผ่อนและการผ่อนคลายและเป็นหนทางที่จะเข้าถึงวัฒนธรรมและธรรมชาติ ควรมีการวางแผนล่วงหน้าและดำเนินไปให้เป็นวิถีทางพิเศษที่จะนำมาซึ่งความพึงพอใจของทั้งปัจเจกบุคคลและของส่วนรวมเมื่อมีการท่องเที่ยวด้วยใจที่เปิดกว้างอย่างเพียงพอแล้ว การท่องเที่ยวก็จะเป็นปัจจัยที่หาสิ่งอื่นมาทดแทนมิได้ ในการช่วยให้เกิดการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง การยอมรับซึ่งกันและกันและการรับรู้เกี่ยวกับความแตกต่างที่แท้จริงระหว่างชนชาติและวัฒนธรรมต่างๆ และตระหนักถึงความหลากหลายของความแตกต่างเหล่านั้น (Department of Local Administration Ministry of Interior, 2018)

การท่องเที่ยวชุมชนถึงแม้จะไม่สามารถทดแทนการท่องเที่ยวกระแสหลักได้ แต่นับว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกหนึ่งที่มีความนิยมมากขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งหากได้รับการพัฒนาอย่างถูกทิศทาง โดยอยู่บนหลักของความยั่งยืนและเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว จะนำไปสู่ผลในเชิงบวกหลายประการ เช่น ทำให้ชุมชนเกิดศักดิ์ศรี ความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ เกิดความหวงแหนในทรัพยากรชุมชน เกิดความภาคภูมิใจในวิถีรากเหง้าของตน และสามารถขยายไปถึงการพิทักษ์ ปกป้องสิทธิของคนและชุมชนมากขึ้น นับเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาชุมชน และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศให้เกิดความยั่งยืนได้อีกรูปแบบหนึ่ง โครงการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนให้เป็นต้นแบบชุมชนนำร่องในการวางแผน การจัดการ และสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความยั่งยืนอยู่บนพื้นฐานของความเป็นชุมชน การอนุรักษ์วิถีชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่น และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ภายใต้การมีส่วนร่วมในการดำเนินการของชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนได้ด้วยตนเอง (Tourist Bureau by community, 2018)

บ้านห้วยข้าวเป็นหมู่บ้านที่ตั้งชื่อจากลักษณะของหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมหนองน้ำและเนื่องจากในสมัยก่อนจะมีการสร้างสะพานเพื่อเดินข้ามลำห้วยซึ่งคำว่า “ข้าว” หมายถึง สะพาน จึงเป็นที่มาของ ชื่อบ้านห้วยข้าว เดิมชาวบ้านห้วยข้าวอาศัยอยู่ในหมู่บ้านแกดำซึ่งเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ที่ตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2310 ต่อมาเมื่อคนในชุมชนเพิ่มจำนวนมากขึ้น ชาวบ้านส่วนหนึ่งได้ย้ายมาตั้งบ้านใหม่อีกฝั่งของ หนองแกดำในปี พ.ศ.2453 ชาวบ้านห้วยข้าวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา เลี้ยงสัตว์และปลูกผักปลอดสารพิษ ผลิตข้าวอินทรีย์ ทำขนมไทยเป็นอาชีพเสริม ชุมชนบ้านห้วยข้าวแห่งนี้ยังมีธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ รวมถึงมีโฮมสเตย์ 12 หลัง สำหรับรองรับนักท่องเที่ยวที่ปรารถนาอยากสัมผัสวิถีชีวิตของชาวบ้านด้วย (Tourism Localife, 2018) อย่างไรก็ตาม ปัญหาอุปสรรคของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและในหลายพื้นที่ เช่น การศึกษาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเมือง พบว่า ไม่สามารถดำเนินการจัดการอย่างเป็นระบบและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนได้ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ พบว่า ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการได้รับประโยชน์ พบว่า ชุมชนไม่มีการรวมตัวกันเพื่อประกอบธุรกิจ ร่วมกัน และส่วนใหญ่ชุมชนจะมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว (Poonak, 2014) ซึ่งเห็นว่าชุมชนตระหนักถึงการเรียนรู้ ทั้งด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์วัฒนธรรม แต่

ขาดความร่วมมือ เช่นเดียวกับผลการวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชนและท้องถิ่น Tancharoen (2015) ซึ่งพบว่า องค์กรชุมชนถูกจัดตั้งอย่างเป็นทางการ ซึ่งมีการจัดการและการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ภายใต้จิตสำนึกในการพัฒนาตนเอง แต่ความความเข้มแข็งในชุมชนที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนยังขาดความร่วมมือร่วมใจและแรงสนับสนุนความเข้มแข็งของกลุ่มในระยะยาว (Tancharoen, 2018)

บทความนี้จะนำเสนอการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยข้าวโดยการนำเอาแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ดี โดยมีภาคีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวช่วยกำหนดทิศทางในการพัฒนา ตามสภาพปัญหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบทของชุมชนที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม และอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานานให้อยู่คู่กับชุมชนบ้านห้วยข้าวและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดมหาสารคาม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยข้าว ตำบลแกลดำ อำเภอกแด้ จังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยข้าว ตำบลแกลดำ อำเภอกแด้ จังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการของชุมชน โดยการสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มชุมชน 2 คน คนในชุมชน 10 คน และเจ้าหน้าที่ท่องเที่ยวหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 5 คน จำนวน 17 คน ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลจะคำนึงถึงความเป็นผู้เชี่ยวชาญและ/หรือบทบาทสำคัญของผู้ให้ข้อมูล เพื่อนำมาสู่การสังเคราะห์ตัวแปร นำไปสู่การออกแบบและสร้างกรอบการวิจัย ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการ และด้านการเรียนรู้ โดยมีเกณฑ์คัดเลือกในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1.1 ผู้นำกลุ่มชุมชนบ้านห้วยข้าวตำบลแกลดำ อำเภอกแด้ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 2 คน โดยมีเกณฑ์คัดเลือกในการสัมภาษณ์ เป็นผู้นำกลุ่มชุมชนไม่น้อยกว่า 2 ปี

1.2 คนในชุมชนบ้านห้วยข้าวตำบลแกลดำ อำเภอกแด้ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 10 คน โดยมีเกณฑ์คัดเลือก คือ เป็นบุคคลในชุมชนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและพักอาศัยอยู่ในชุมชนบ้านห้วยข้าวตำบลแกลดำ อำเภอกแด้ จังหวัดมหาสารคาม ไม่น้อยกว่า 2 ปี

1.3 เจ้าหน้าที่ท่องเที่ยวหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน โดยมีเกณฑ์คัดเลือกในการสัมภาษณ์ คือ เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางตรงและทางอ้อมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนอย่างน้อย 2 ปี

ระยะที่ 2 สันทนากลุ่ม (Focus Group) กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยว โดยการค้นหา อัตลักษณ์ และกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยว ด้วยกระบวนการสนทนากลุ่ม และกำหนดรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ได้แก่

การจัดการการท่องเที่ยวชุมชน การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี การจัดการที่พักและอาหาร การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและ กิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมีผู้เข้าสนทนากลุ่ม คือ ผู้นำกลุ่มชุมชน 2 คน นักท่องเที่ยว 5 คน ผู้ที่เปิดให้บริการ โฮมสเตย์ 3 และเจ้าหน้าที่ท่องเที่ยว 3 คน สมาชิกกลุ่มจำหน่ายของฝาก จำนวน 2 คน คนในชุมชน 2 คน รวม ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 17 คน

ระยะที่ 3 การถ่ายทอดความรู้ ให้กับชุมชนเรื่องการจัดการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อสามารถปฏิบัติได้จริงในการการรองรับนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นำเสนอ การจัดการการท่องเที่ยวชุมชน การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี การจัดการที่พักและอาหาร การท่องเที่ยวเชิงเกษตร กิจกรรมการท่องเที่ยวโปรแกรมนำเที่ยว การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน

ระยะที่ 4 ดำเนินการฝึกปฏิบัติจริง การฝึกปฏิบัติจริงโดยชุมชนบ้านห้วยซั่ว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดมหาสารคาม เพื่อสามารถปฏิบัติได้จริงในการการรองรับนักท่องเที่ยว ให้ความรู้แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นำเสนอ การจัดการที่พักและอาหาร และการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 1 การฝึกปฏิบัติจริง โดยชุมชนบ้านห้วยซั่ว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดมหาสารคาม เพื่อสามารถปฏิบัติได้จริงในการการรองรับนักท่องเที่ยว ให้ความรู้แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นำเสนอ การจัดการที่พักและอาหาร

ส่วนที่ 2 ประเมินความพึงพอใจ ในการวิจัยเชิงปริมาณ กับนักท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยซั่ว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในปี 2561 เป็นจำนวน 57,439 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน จากการคำนวณจากสูตรทราโรว์ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ความต้องการของชุมชน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำกลุ่มชุมชน นักท่องเที่ยว คนในชุมชน เจ้าหน้าที่ท่องเที่ยวหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ถึงปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว พบว่า มีปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวมีดังนี้

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น การออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และมีการสืบสาน ประเพณีวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง การจัดการท่องเที่ยวมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่สำคัญที่สุดการสร้าง ความรู้ความเข้าใจร่วมกัน สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การจัดการความรู้ร่วมกัน เพื่อให้มีความเข้าใจใน เรื่องการท่องเที่ยวมากขึ้น และสร้างความตระหนักในเรื่องจิตสำนึกแห่งการรักชุมชนบ้านเกิดโดยการส่งเสริมเยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวให้มากขึ้น

2. ด้านองค์กรชุมชน เนื่องจากชุมชนมีระบบสังคมที่เป็นมิตร มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่างๆ ที่หลากหลาย ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา มีการถ่ายทอด วัฒนธรรมจากภายใน สู่คนภายนอก เนื่องบริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนที่บ่งบอกถึงความเป็นอยู่

ของชุมชน วิถีชีวิต การประกอบอาชีพ ประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ วัฒนธรรมประเพณีอีสาน ผสมผสานวัฒนธรรมเขมร และคนในชุมชนมีอัธยาศัยไมตรีพร้อมที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน

3. ด้านการจัดการ เพื่อจัดการท่องเที่ยว สามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรมและชุมชนมีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ซึ่งมีสิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง ที่พัก และกิจกรรมต่าง ๆ มีความพร้อมสำหรับการรองรับนักท่องเที่ยว ให้บริการนักท่องเที่ยว มีกิจกรรมที่โดดเด่น มุ่งเน้นการส่งเสริมการขับเคลื่อนการเติบโตอย่างยั่งยืนของชุมชน

4. ด้านการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนกับชุมชน และมีศูนย์บริการให้ข้อมูลความรู้ของชุมชน

ระยะที่ 2 สนทนากลุ่ม (Focus Group) ท่องเที่ยว โดยการค้นหาอัตลักษณ์ และกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยว ด้วยกระบวนการสนทนากลุ่ม

1. จุดแข็ง (S – Strengths) ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้และทักษะในเรื่องต่างๆ ที่หลากหลายและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชน มีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่น คือสะพานไม้แกดำ มีศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตร

2. จุดอ่อน (W – Weaknesses) เนื่องจากชาวบ้านยังไม่มีความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และมัคคุเทศก์ยังมีน้อยไม่เพียงพอสำหรับให้บริการนักท่องเที่ยว ขาดการพัฒนาแหล่งการท่องเที่ยว การคมนาคมไม่สะดวก แหล่งท่องเที่ยวอยู่ห่างไกล ขาดการประชาสัมพันธ์และการตลาดอย่างต่อเนื่อง และขาดเงินทุนในการสนับสนุนการท่องเที่ยว

3. โอกาส (O – Opportunities) การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมีการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยรัฐบาลให้การสนับสนุนในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัฒนธรรม จัดการ ท่องเที่ยวในรูปแบบเชิงเกษตรอินทรีย์ และเพิ่มมูลค่าสินค้าในที่ทำมาจากท้องถิ่น

4. อุปสรรค (T – Threats) ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อม ชุมชนยังขาดความรู้ในการจัดการชุมชนและ ขาดแผนการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการอย่างเป็นรูปธรรม การประชาสัมพันธ์ยังมีไม่ถึงถึงและสถานการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจเป็นอุปสรรคต่อธุรกิจการท่องเที่ยว

จุดแข็ง (S – Strengths)	จุดอ่อน (W – Weaknesses)
- ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ - มีวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้ทักษะในเรื่องต่างๆ ที่หลากหลายและเข้ามา	- เนื่องจากชาวบ้านยังไม่มีความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน - มัคคุเทศก์ยังมีน้อยไม่เพียงพอสำหรับให้บริการนักท่องเที่ยว

- มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชน - มีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่น คือสะพานไม้แกดำ - มีศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตร	- ขาดการพัฒนาแหล่งการท่องเที่ยว - การคมนาคมไม่สะดวก - แหล่งท่องเที่ยวอยู่ห่างไกล - ขาดการประชาสัมพันธ์ - การตลาดอย่างต่อเนื่อง - ขาดเงินทุนในการสนับสนุนการท่องเที่ยว
โอกาส (O – Opportunities)	อุปสรรค (T – Threats)
การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมีการพัฒนา กลไกการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง โดยรัฐบาลให้การสนับสนุนในการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม จัดการท่องเที่ยว ในรูปแบบเชิงเกษตรอินทรีย์ และเพิ่มมูลค่าสินค้า ในที่ทำมาจากท้องถิ่น	- ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อทางตรงและทางอ้อม - ชุมชนยังขาดความรู้ในการจัดการชุมชน - ขาดแผนการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวและ บริการอย่างเป็นรูปธรรม - การประชาสัมพันธ์ยังมีไม่ทั่วถึง - สถานการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจเป็น อุปสรรคต่อธุรกิจการท่องเที่ยว

ระยะที่ 3 การถ่ายทอดความรู้ จากการประชุมกลุ่มย่อยโดยชุมชนบ้านหัวขัว พบว่า ชุมชนต้องการความรู้
ที่ช่วยพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งการ
เรียนรู้สามารถทำให้คนในชุมชนมีการพัฒนาและสามารถสร้างรายได้เสริมให้แก่ชุมชน มีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในชุมชน
2. การเป็นเจ้าบ้านที่ดี
3. การจัดการที่พักและอาหาร
4. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและชุมชน
5. โปรแกรมนำเที่ยว
6. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ระยะที่ 4 ดำเนินการฝึกปฏิบัติจริง

ส่วนที่ 1 เพื่อฝึกปฏิบัติเสริมทักษะและเป็นแนวทางในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชน
โดยมีรายละเอียดในการฝึกปฏิบัติ ดังนี้

วันที่ 1 นำคณะท่องเที่ยวทำกิจกรรมตามฐานต่างๆ (5 ฐาน) ฐานที่ 1 ทำกระโจม
ฐานที่ 2 ทำกระเป๋าผ้า ฐานที่ 3 ทอเสื่อกก (รับประทานอาหารกลางวัน) ฐานที่ 4 ทำขนม ฐานที่ 5 ทำปุ๋ย
เบญจคุณและปลูกผักปลอดสาร หลังจากนั้นนำคณะท่องเที่ยวเดินทางไปยังวัดบ้านหัวขัวเพื่อแนะนำบ้านพัก
พร้อมเยี่ยมชมตะวันตกดิน ณ สะพานไม้แกดำ ช่วงเย็นตอนรับคณะท่องเที่ยวด้วยพิธีบายศรีสู่ขวัญและแนะนำ
คณะพร้อมรับชมการแสดง

วันที่ 2 เจ้าบ้านนำคณะท่องเที่ยวร่วมทำบุญตักบาตรและพานักท่องเที่ยวเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านหัวขัวที่วัดก่อนเดินทางกลับ

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจ

เพื่อให้เข้าใจข้อมูลพื้นฐานการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และผลการวิจัยปรากฏตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย จึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวชุมชนบ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 57.00 มีอายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 21 - 30 ปี จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.25 การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 63.50 อาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 สถานภาพโสด จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 61.75 และรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 29.00

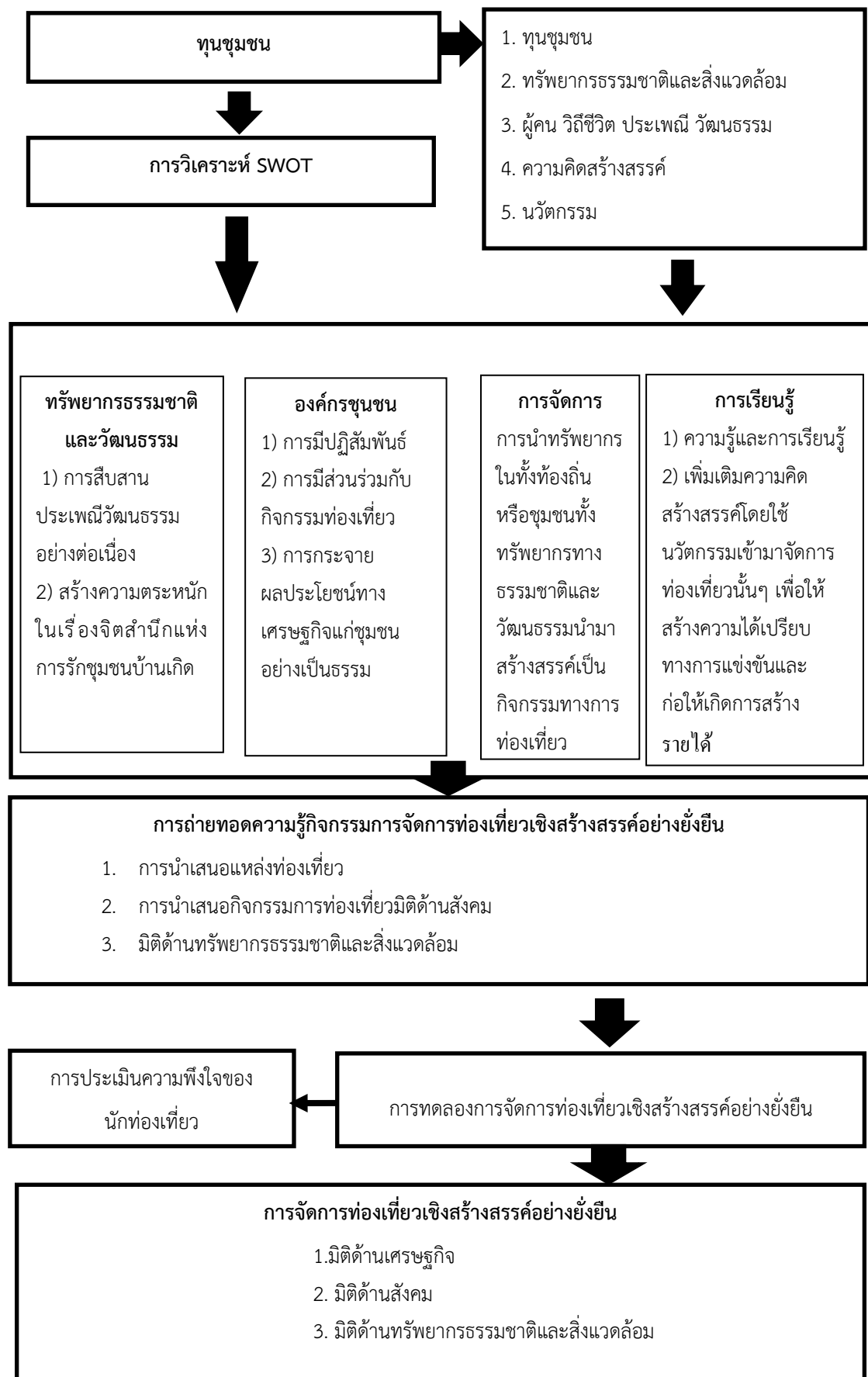
ตอนที่ 2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$; S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม (X1) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$; S.D. = 0.65) รองลงมาได้แก่ ด้านองค์กรชุมชน (X2) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$; S.D. = 0.71) ด้านการจัดการ (X3) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$; S.D. = 0.67) และด้านการเรียนรู้ (X4) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$; S.D. = 0.75) ตามลำดับ

ตารางที่ 1

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม จำแนกตามตัวแปร

ตัวแปร		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
ตัวแปร	ตัวแปรสังเกตได้				
การจัดการ ท่องเที่ยว (Management)	ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม (X1)	4.38	0.65	มาก	1
	องค์กรชุมชน (X2)	4.32	0.71	มาก	2
	การจัดการ (X3)	4.26	0.67	มาก	3
	การเรียนรู้ (X4)	4.20	0.75	มาก	4
รวม		4.29	0.63	มาก	

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

แผนภาพที่ 2. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยซั่ว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม โดยที่ชุมชนเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและมีบทบาทอย่าง ควบคุมในการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ในภาพรวมและมีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง ส่งผลให้การท่องเที่ยวในชุมชนมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งได้แก่ การจัดการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการ และด้านการเรียนรู้

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม หมายถึง ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดม สมบูรณ์ และชุมชนมีข้อกำหนดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม ชุมชนยังมีวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และชุมชนมีการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

2. ด้านองค์กรชุมชน หมายถึง ชุมชนมีระบบสังคมที่เป็นมิตร ยินดีต้อนรับนักท่องเที่ยว มี ปราชญ์หรือผู้มีความรู้และทักษะในเรื่องต่างๆ ที่หลากหลาย ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และมีการถ่ายทอด วัฒนธรรมจากภายในสู่คนภายนอก

3. ด้านการจัดการ หมายถึง มีกฎกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ มีการกระจายผลประโยชน์ที่เน้นธรรม มีกองทุนที่เอื้อ ประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

4. ด้านการเรียนรู้ หมายถึง ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเรียนรู้ และ ความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่าง ชาวบ้านกับผู้มาเยือน สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของ ชาวบ้านและผู้มาเยือน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยซั่ว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม

1.1 จากการวิจัยพบว่า การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยซั่ว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการ และด้านการเรียนรู้ ตามลำดับ ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอภิปรายได้ว่า เนื่องจาก (1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ชุมชนมีการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และมีข้อกำหนดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม (2) ด้านองค์กรชุมชน มีระบบสังคมที่เป็นมิตร ยินดีต้อนรับนักท่องเที่ยว มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากภายใน สู่คนภายนอก ในชุมชนมีปราชญ์หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่าง ๆ ที่หลากหลาย คนในชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ (3) ด้านการจัดการ ชุมชนมีองค์กร

หรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการท่องเที่ยว มีกฎกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว ชุมชนสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม และมีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน และ (4) ด้านการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนกับชุมชน มีการสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน มีศูนย์บริการให้ข้อมูลความรู้ของชุมชน มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pongsakornrungsilp (2014) พบว่า กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกใครดำเนินงานในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนที่ให้บริกการนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่โดดเด่น ได้แก่ สปาโคลนร้อนและทรายร้อน การชมปุมดแดง การเก็บหอยตลับ การพายเรือคายัค และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Srilachai (2016) พบว่า ด้านอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านโคกเมือง คือ ภูมิสังคมของชุมชนที่บ่งบอกถึงความเป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตที่โดดเด่นในการทำนา มีประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ในด้านที่ตั้ง มีประวัติศาสตร์ของอารยธรรมขอมโบราณ วัฒนธรรมอีสานผสมผสาน กับวัฒนธรรมเขมร และคนในชุมชนมีอัธยาศัยไมตรีพร้อมที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว ในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนมีจุดเด่น คือ มีปราสาทเมืองต่ำ และมีฐานการเรียนรู้ บริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโคกเมืองมีความพร้อมในการเป็นชุมชนทางด้านการท่องเที่ยว

1.2 แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า 1) ศึกษาความต้องการของชุมชน ทำความเข้าใจ และกำหนดแผนงานกิจกรรมร่วมกับชุมชน 2) กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยว โดยการค้นหาอัตลักษณ์ และกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยว 3) การถ่ายทอดความรู้ อบรมให้ความรู้ โดยนำผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์มาให้ความรู้ 4) ดำเนินการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อสามารถปฏิบัติได้จริงในการการรองรับนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัย Photkaew (2017) พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน มีการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีระบบร่วมกัน ยังคงมีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้เข้าสู่กลุ่มออมทรัพย์ แม้ว่ากลุ่มจะได้รับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทมาสู่ความเป็นเมืองมากขึ้น แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนและนักท่องเที่ยวมีความต้องการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การจัดการขยะในพื้นที่ การจัดการสิ่งในพื้นที่ สิ่งสำคัญที่สุด คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน สร้างความเข้มแข็งให้กับคนในชุมชน การจัดการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้มีความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวชุมชนมากขึ้น และสร้างความตระหนักในจิตสำนึกแห่งการรักชุมชนบ้านเกิด โดยการส่งเสริมเยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวให้มากขึ้น ทุกคนในชุมชนต้องมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Srilachai (2016) พบว่า ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนมีศักยภาพในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ด้วยบริบทความพร้อมของชุมชนที่มีศูนย์การเรียนรู้ ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีศักยภาพด้านการบริการ เช่น ร้านอาหาร บ้านพักโฮมสเตย์ มัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยว ร้านจำหน่ายของที่ระลึก สถานการณ์ปัจจุบันในด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีกระแสทางการท่องเที่ยวชุมชนไปในทิศทางที่ดี และมีทิศทางชัดเจน

สรุป

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยข้าว ตำบลแกด้า อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ดังนี้ 1) การศึกษาความต้องการและศักยภาพของชุมชน 2) การค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจและฝึกปฏิบัติ และ 4) การปฏิบัติการท่องเที่ยวโดยชุมชนจริง พบว่า ชุมชนมีความพร้อมและมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

- 1) ควรมีการสร้างห้องน้ำสาธารณะ ที่จอดรถมีป้ายบอกประวัติหมู่บ้านและสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน และควรมีสิ่งดึงดูดใจ เช่น จุดถ่ายรูป
- 2) ควรมีการจัดตั้งองค์กรขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว โดยคนในชุมชนเป็นคนบริหารจัดการ
- 3) เมื่อชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสิ่งที่จะตามมาทั้งข้อดีและข้อเสีย ดังนั้นชุมชนควรมีกฎกติกาเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบ
- 4) เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรภาครัฐหรือเอกชนนำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารจัดการและการดำเนินงานพร้อมทั้งยกระดับขีดความสามารถของชุมชน รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าและคุณภาพของสินค้าและบริการของชุมชนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในอนาคต

- 1) ควรศึกษาเรื่องการนำนวัตกรรมเข้ามาพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชนบ้านห้วยข้าว ตำบลแกด้า อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม
- 2) ควรศึกษาเรื่องศักยภาพและสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนบ้านห้วยข้าว ตำบลแกด้า อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม

References

- Department of Local Administration Ministry of Interior. (2018). *Tourism Promotion Standard*. Bangkok: Department of Local Administration Ministry of the Interior.
- Photkaew, T. (2017). *Participation in Tourism Management at Ban Bang Rong Community, Pa Khlok Subdistrict, Klang District, Phuket Province*. (Master's Thesis). Phuket Rajabhat University. Phuket.
- Pongsakornrunsilp, P. (2014). *Sustainable community tourism management*,

- Ban Khok Krai Phang Nga province. (Master's Thesis). Faculty of Tourism and Hospitality: Chiang Mai University. Chiang Mai.*
- Poonak, W. (2014). Community Potential in Tourism Management by Community: A Case Study of Amphawa Floating Market. *Academic Service Journal Songkhla University*. 26(1), 63-74.
- Tancharoen, S. (2015). *Loy Krathong tradition and inheritance of local wisdom and conservation*. Bangkok: South East Asia University.
- Tancharoen, S. (2017). Community Tourism Management for Sustainable Tourism Development. *National Conference on Management Faculty of Management Science Bansomdejchaopraya Rajabhat University*. 1.
- Tourist Bureau by community. (2018). *Sustainable community tourism development process*. Bangkok: Bureau Travel by community.
- Tourism Locallife, (2018). *House head Khua*. Retrieved December 10, 2019, from <https://www.tourismlocallife.com/1767>.
- Srilachai. A. (2016). *Guidelines for Sustainable Tourism Management by Ban Khok Mueang Subdistrict, Chorakhe District Subdistrict Prakhon Chai District Buriram province. (Master's Thesis). Graduate school: Buriram Rajabhat University, Buriram.*
- Suan Sri, P. (2011). *Community Tourism Management Guide*. Bangkok: Tourism for Life and Quality Project.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rded). New York: Harper and Row.